Nieuw in Nederland: *Papillifera papillaris affinis* (R.A. Philippi, 1836) en *Xerotricha zaratei* (Gittenberger & Manga, 1977) in een voormalige mediterrane showtuin van een steenhandel in Echt (Limburg)

Gerard Majoor, Jan Koert & Stef Keulen

New to the Netherlands: *Papillifera papillaris affinis* (R.A. Philippi, 1836) and *Xerotricha zaratei* (Gittenberger & Manga, 1977) in a former Mediterranean demonstration garden in a stone trade yard in Echt (province of Limburg)

Summary. Alerted by an observation shared in waarneming.nl (observation.org) a former Mediterranean demonstration garden in a stone trade yard in Echt (province of Limburg) was inspected in March 2026 for non-native Clausillidae. Two species were found: *Charpentieria itala* (G. von Martens, 1824) and *Papillifera papillaris affinis* (R.A. Philippi, 1836). Of both species living specimens were found, of the latter species even over 20 individuals. Moreover, tens of living specimens were found of the non-native species *Xerotricha zaratei* (Gittenberger & Manga, 1977) (Geomitridae). The finds of *Papillifera papillaris affinis* and *Xerotricha zaratei* represent the first populations of these species in the Netherlands.

Allochtonen

Waarschijnlijk geholpen door de opwarming van de aarde, waardoor er in Nederland nauwelijks nog strenge winters zijn, kunnen mediterrane soorten die hier belanden tegenwoordig soms levensvatbare populaties vormen. Recente voorbeelden zijn de Gevlekte grasslak *Xerotricha conspurcata* (Keulen, 2018); de Pastaslak *Eobania vermiculata* (Mienis, 2015; Majoor, 2024) en de Italiaanse clausilia *Charpentieria itala* (Van Straten, 2024). In deze voorbeelden is het niet bekend hoe de soorten in Nederland terecht zijn gekomen. Anders ligt dat in een studie uit België waar malacologen in steenhouwerijen in Wallonië niet-endemische soorten vonden die vermoedelijk met geïmporteerde natuursteen waren aangevoerd. Voorbeelden van daar levend aangetroffen soorten van elders uit Europa zijn de Italiaanse clausilia, de Geplooide clausilia *Laciniaria plicata*, de Zandslak *Theba pisana* en *Chilostoma cingulatum* (Bronne & Delcourt, 2024).

Op 26 november 2025 meldde Harm Hofman op waarneming.nl de vondst van een niet-endemische clausilia juist buiten de steenhandel van Michel Oprey in Berkelaar (Echt, Limburg; 51.106933-5.852643) (waarneming.nl, geraadpleegd 27-11-2025). De locatie werd op 3 maart 2026 bezocht door de eerste en de tweede auteur en op 4 april 2026 door alle drie de auteurs.

Mediterrane showtuin

Bij een groot parkeerterrein werden in een hoek voor een leegstaand gebouw enkele verwaarloosde mediterrane perken aangetroffen, afgezet met natuursteen, met de resten van een stam en vitale wortelopslag van een Olijfboom *Olea europaea* en een vitale Europese dwergpalm *Chamaerops humilis* (fig. 1). Onder gezaagde blokken kalksteen en grote brokken natuursteen (kalktuf? fig. 2) werden ruim 20 levende exemplaren (fig. 3) en lege huisjes van de eerder door Harm Hofman gesignaleerde clausilia gevonden. Daarnaast werden enkele lege huisjes en een paar levende exemplaren van een grotere soort aangetroffen, waarvan het grootste exemplaar ruim 21 mm hoog was. De kleinere soort bleek *Papillifera papillaris affinis* (R.A. Philippi, 1836) te zijn (hoogte gemiddeld (± standaarddeviatie) 12,27 ± 1,1 mm; breedte 3,5 ± 0,17 mm (n = 20) (fig. 4). De grotere

Fig. 1. Voormalige mediterrane showtuin met Europese dwergpalm *Chamaeropsis humilis* en Olijf *Olea europaea*. Foto Gerard Majoor.

Fig. 2. Met natuursteen (kalktuf?) afgezette voormalige mediterrane showtuin. De struik is een Glansmispel *Photinia fraseri*. Foto Jan Koert.

Fig. 3. Een levend exemplaar van de 'Gestippelde clausilia' *Papillifera papillaris affinis*. Foto Stef Keulen.

soort is de Italiaanse clausilia *Charpentieria itala* (G. von Martens, 1824) (determinaties door Joop Eikenboom).
Behalve deze twee clausilia's werden er onder verdroogde bladeren van een Glansmispel *Photinia fraseri* ook lege huisjes van een slakje gevonden die deden denken aan de Grofgeribde grasslak *Xeroplexa intersecta*. Later werden onder dekstenen die een verhoogde voormalige plantenbak vóór het parkeerterrein afperken nog meer en ook levende exemplaren van deze soort gevonden. Het bleek *Xerotricha zaratei* (Gittenberger & Manga, 1977) te zijn (determinatie door Han Raven) (fig. 5, 6 en 7).

Thuislanden

De beide soorten clausilia's komen vooral in Italië voor. De Italiaanse clausilia stamt uit de westelijke en centrale zuidelijke Alpen (Van Straten, 2024). De ondersoort *affinis* van *Papillifera papillaris* komt oorspronkelijk uit Sicilië, maar is al eeuwenlang ingeburgerd in grote delen van Zuid-Europa (persoonlijke mededeling Joop Eikenboom). De soort leeft langs de mediterrane kusten van Barcelona tot West-Turkije (Welter-Schultes, 2012).

Xerotricha zaratei werd beschreven uit het noordwesten van de provincie León en is later ook in de aangrenzende Sierra do Courel in het zuidoosten van de provincie Lugo (Galicië) gevonden (Cadevall & Orozco, 2016); Han Raven, persoonlijke mededeling). Levende slakken of hun eieren zijn waarschijnlijk ooit met planten of stenen voor de mediterrane showtuin in Echt beland (vergelijk Jansen & Majoor, 2024).
De vondst van een populatie van *Papillifera papillaris affinis* is, voor zover ons bekend, de eerste in Nederland. Vanwege de regelmatige witte stippels langs de sutuur stellen we als Nederlandse naam voor: 'Gestippelde clausilia'. Ook de vondst van de populatie van *Xerotricha zaratei* is waarschijnlijk de eerste in Nederland. Voor deze soort stellen we als Nederlandse naam voor: 'Leonese grasslak'.

Dankwoord

Dank aan Harm Hofman voor zijn melding op waarneming.nl, aan Joop Eikenboom voor de determinatie van de niet-endemische clausilia's, aan Han Raven voor de determinatie en de foto's

Fig. 4. Het huisje van de 'Gestippelde clausilia' *Papillifera papillaris affinis*. Foto's Ingrid Margy-Moonen.

Fig. 5. Een levend exemplaar van de 'Leonese grasslak' *Xerotricha zaratei*. Foto Stef Keulen.

Fig. 6. Een huisje van de 'Leonese grasslak' *Xerotricha zaratei*. Maatstreep is 5 mm. Foto's Ingrid Margry-Moonen.

Fig. 7. *Xerotricha zaratei* uit het oorspronkelijke verspreidingsgebied, van de noordkant van het dorp La Magdalena, León, Spanje, op 1000 m hoogte, 1.viii.1990. Leg. & coll. Han Raven; de maatstreep is 5 mm. Foto Han Raven.

van *Xerotricha zaratei* uit Barrios de Luna in León, Spanje en aan Ingrid Margry-Moonen voor de foto's van huisjes van *Papillifera papillaris affinis* en *Xerotricha zaratei* uit Echt.

Geraadpleegde bronnen

Bronne, L. & J. Delcourt, 2024. The find of six species new to Belgium highlights the role of the stone trade as a pathway for non-native land snails (Gastropoda: Stylommatophora). Belgian Journal of Zoology 154: 11-30. https://doi.org/10.26496/bjz.2024.116.

Cadevall, J. & A. Orozco, 2016. Caracoles y babosas de la península Ibérica y Baleares. Omega Ediciones, Barcelona.

Jansen, S. & G. Majoor, 2024. Mediterrane slakken in Limburg. Een populatie van de Pastaslak *Eobania vermiculata* (O.F. Müller, 1774) en incidentele introducties van vijf andere soorten. Spirula 439: 13-16.

Keulen, S.M.A., G.D. Majoor & W.M.J. Maassen, 2018. *Xerotricha conspurcata* (Draparnaud, 1801), a new species for The Netherlands (Gastropoda, Pulmonata, Hygromiidae). Basteria 82(1-3): 43-49.

Majoor, G., 2024. Een populatie van de Pastaslak (*Eobania vermiculata*) bij Château Neercanne bij Maastricht. Natuurhistorisch Maandblad 113(6): 196-200.

Mienis, H.K., 2015. Nogmaals *Eobania vermiculata* (Müller, 1774) in Purmerend. Spirula 402: 15.

Van Straten, M.L., 2024. Een Italiaanse Clausillidae-soort in Noordwest-Groningen. De eerste melding van *Charpentieria itala* (G. von Martens, 1824) in Nederland. Spirula 440: 10-12.

Waarneming.nl, 2025. https://waarneming.nl/observation/381259746/. Geraadpleegd 27-11-2026.

Welter-Schultes, F., 2012. European non-marine molluscs. A guide for species identification. Poster Planet Editions, Göttingen.

Adressen van de auteurs
Gerard Majoor: gmajoor87@gmail.com
Jan Koert: pog.mo.thon1947@gmail.com
Stef Keulen: biostekel@gmail.com